

Projekt: Bæredygtige landsbyer

Landdistriktsudvalget i Sønderborg Kommune arbejde tæt sammen med Dynt-Skelde Gammelgab Landsbylaug (med ca. 200 husstande) og Landsbylauget på Kær Halvø (ca. 230 husstande) om projektet, hvor:

Visionen er, at landsbyerne i fællesskab identificerer og vælger løsninger, der reducerer den samlede CO₂-udledning i Sønderborg Kommune med 25% i 2015 og minimerer effekterne af klimaforandringerne gennem klimatilpasning og energi-omstilling med henblik på CO₂-neutralitet i år 2029 og bæredygtig udvikling af landsbyerne.

Her følger en kort opsummering af effekterne af projektet, der forløb i perioden 2012 – 2015:

1. BOLIGEN:

- Studerende fra Mads Clausens Institut har i samarbejde med Landsbylauget på Kær lavet energiberegninger, der har ført til at Sønderborg Fjernevarme etablerer fjernvarme på Kær Halvø. Dette har afstedkommet en investering i ca. 2.850.000 kr. (pr. 1/11 2014)
- Der er udarbejdet ca. 40 energirapporter på Kær Halvø, og ved rundspørge i sommeren 2014 har 12 husstande fortalt, at de har lavet energirenoveringer til en værdi af 2 mio kr. Otte familier på Kær har deltaget i kurset: "Blik klogere på din bolig", hvor energirenoveringer har været hovedtemaet. ProjectZero og ZeroBolig har været partner på denne del af projektet
- Dynt-Skelde-Gammelgab har afholdt håndværkermesse d. 30/10 2012
- 25 husstande har fået udarbejdet energirapporter
- ProjectZero, Energitjenesten og Sekretariat for Landsbylaug arrangerer nogle møder for borgerne i landdistrikterne om råd i forbindelse med skrotning af oliefyrr i efteråret/vinter
- Målet var energiinvesteringer på ca. 5 mio i hver landsby i perioden 2011 – 2014. Dette mål er nået på Kær Halvø, og i Dynt-Skelde-Gammelgab vil blive udarbejdet et investeringsbarometer, der viser summen af investeringer på landsbyplan

2. TRANSPORT

- 13 personer har taget et Kør-Grønt-Kørekort på Kær Halvø og sparet i gns. 35% brændstof
- Dynt-Skelde-Gammelgab har fået etableret aflåste cykelbokse på Broager Busstation, hvorfra cyklisterne kan tage med bussen til bl.a. Sønderborg, Nordborg hver halve time og der følger ombygninger af venteværelset, så flere kan aflåse deres cykler, mens de er på arbejde / studier eller lignende. Muligheden for at stille sin cykle et aflåst sted skal motivere til mere cyklisme
- Forbedringer for cyklisterne på Kær ved rampekrydset ved Vestermark
- 2 el-cykler som delecykler til borgerne på Kær
- Der arbejdes med en ansøgning til puljen: "Alternativ kollektiv transport til landdistrikterne" og Landdistriktsudvalget har stillet en 9-personers bus til rådighed i landsbyen Dynt-Skelde-Gammelgab i 2,5 mdr. forsøgsperiode for at kvalificere ansøgningen. Kan man mindske privatbilismen og få folk til at tage bussen? Fælleskørsel? Delebilsordninger?

3. FØDEVARER

- 2 x 12 personer har deltaget i madkursus i Ny Nordisk mad på Kær Halvø og i Dynt-Skelde-Gammelgab. Deltagerne medbringer selv nogle af råvarerne, og der skal etableres et fælles "spisekammer-laug" på sigt
- Naturens Dag 2013 havde Ny Nordisk mad på menuen
- Inspirationsbesøg i "Den selvforsynende landsby" i Vester Skerninge på Fyn – læs mere [HER](#)

Omtale:

Så kom der sundt nordisk mad på bordet på Kær Halvø

11 forventningsfulde, sultne og nysgerrige borgere fra Kær Halvø mødtes onsdag d. 27. februar med underviser Conny Michelsen Brock – Dit Sunde Liv / AOF i Skyttehuset, Skovhuse – aftenens tema var Ny Nordisk Hverdagsmad.

Borgerne på Kær Halvø er med i projekt "Bæredygtige landsbyer", hvor der bl.a. er fokus på energibesparelse m.v. – der er også fokus på hvordan vi får flere lokale råvarer ind i hverdagsmaden.

Conny Michelsen Brock startede aftenen med at fortælle om tankerne bag Ny Nordisk Mad: brug de lokale råvarer, følg årstiderne og smid mindre ud! Herefter gik vi sving i køkkenet – vi havde hentet frugt og grønt hos en lokal avler, der blev brugt perlerug og hvedemel dyrket på Als, en af deltagerne havde sørget for fisk fra de lokale farvande ligesom vi fik lammekød fra en lokal producent.

Aftenen afsluttedes med fællesspisning – både øjnene og smagsløgene blev stimuleret af flotte farver og smagfulde retter. Alle gik glade og mætte hjem.

Det var en anderledes måde at mødes og styrke sammenholdet på i lokalsamfundet og ideen med at mødes til en gang fælles madlavning, kan måske også bruges i andre landsbylaug.

Ny Nordisk Mad i Dynt-Skelde-Gammelgab

Forventningsfulde, sultne og nysgerrige mødte 12 lokale borgere op til madkursus i Skelde. Adventure Efterskolen lagde lokaler til, og Conny Brock fortalte om tankerne bag Ny Nordisk Mad: brug de lokale råvarer, følg årstiderne og smid mindre ud!

Deltagerne havde på forhånd aftalt at medbringe egne råvarer i de omfang, det var muligt. Naturmælk sponserede mejeriprodukterne, en lokal jæger medbragte vildt, mens andre havde vin af egen avl og most med. Underviseren Conny Brock havde samlet Menüen bestod af bl.a. suppe, vildtgryde, vildtbøffer, jordskokkermuffins, diverse salater m.m.

Kurset var en del af projekt: Bæredygtige landsbyer, hvor Dynt-Skelde-Gammelgab og Kær halvø arbejder for bæredygtighed. Maden er ét af fokuspunkterne.

Næste gang gruppen samles igen bliver første weekend i september, hvor konceptet udvides til at omfatte tilberedning af lokale råvarer i det fri. Der sættes fokus på selvforsynelse og optimal opbevaring af råvarerne på en energi-forsvarlig måde.

Kan vi lave en fælles kartoffelkule? Kan vi bytte med hinanden og udnytte egen avl? Hvad er prisen for honning i bytte for æblemarmelade? Hvad er vi lokalt leveringsdygtigt i? Vi laver en spændende indbydelse og orientere om arrangementet senere i foråret.

Næste kursus i "Ny Nordisk Mad" foregår på Kær for lokale borgere på halvøen, onsdag, den 27/2 kl. 17.00. Kurset er fuld booket på nuværende tidspunkt.

Landsbyer sætter Ny Nordisk Mad på menüen

De bedste råvarer til maden finder du lige uden for din dør. Den 8. september mødes beboere fra landsbyer i Sønderborg Kommune på Cathrinesminde Teglværk til Naturens Dag, for at få ideer til at forny deres køkken med lokale råvarer. Tips til at bygge egen rygeovn og fælles køkkenhave er på programmet.

Friske stikkelsbær, hindbær og hyben fra buske i køkkenhaven. Sommerens sprøde gulerødder, kartofler og jordskokker lige klar til gryderne. Krydderurter som purløg, timian og kruspersille i spæde grønne nuancer.

I stedet for at hive dankortet frem henne i supermarkedet kan du hente bær og grøntsager fra din egen have. I hvert fald hvis du som beboerne fra landsbyerne Dynt-Skelde-Gammelgab og Kær Halvø er naboer til skove, strande og marker.

Og mangfoldigheden er ikke begrænset til køkkenhaven. Gå en tur på stranden, hvor du kan plukke dine egne blåmuslinger. Måske dyrker en af dine naboer ålandshvede til brød med mere bid og krumme.

Mulighederne synes uendelige.

”Vi kan se folk i vores landsbyer genopdage den nordiske mad med alle de spændende smage og farver, som var en naturlig del af vores bedsteforældre hverdag. De nøjes ikke med at se det på fjernsynet. De gør det til en del af dagliglivet,” siger Charlotte Engelbrecht, formand for Sønderborg Kommunes Landdistriktsudvalg.

Hun understreger, at initiativet ikke bare giver billigere og bedre råvarer, det er godt for miljøet. Hvorfor købe dyrt ind af eksotiske frugter og færdigretter fra fjerne lande, når baghaven blomstrer med nye smagsindtryk, spørger hun.

Rygeovn og æblepresser

Efter samme logik har de to landsbyer i Sønderborg Kommune længe leget med mulighederne for at forny deres mad med inspiration fra det nye nordiske køkken. Og den 8. september mødes beboerne for at høre mere om emnet. Her skal et af punkterne på dagsordenen, hvordan man kan bygge sin egen rygeovn til de fisk, man kan fange eller bytte sig til ved naboen.

Netop for at understrege mulighederne i landsbyernes fællesskab vil der også være mulighed for at bytte mad og råvarer. Hvorfor ikke bytte dine majs i spisekammeret til et par glas med hybenmarmelade? Og er fryserne overfyldt med kød fra sidste års bukkejagt, kunne en kurvfuld jordskokker måske være interessant.

Men ideen om at høste fordele ved at gå fælles går videre end blot at bytte madvarer. Nu hvor sommeren går på hæld, har mange haveejere flere æbler end de kan nå at spise. Netop derfor er det planen at deltagerne på mødet kan få presset deres æbler til saft, som kan holde ind i efteråret.

Fælles er billigt og godt

Endelig tager deltagerne egne råvarer med fra køkkenhave, marker og stalde, der tilberedes til et væld af forskellige retter med rødder i det nordiske køkken. Besøgende kan kigge over skuldrene, når lokale borgere fra Dynt-Skelde-Gammelgab deltager i et kursus i Ny Nordisk Mad v. Conny Brock, AOF.

Den fælles tilberedning illustrerer de store muligheder, der ligger i, at beboerne går sammen om fælles projekter. For få eller ingen penge kan man for eksempel få friske grøntsager ved at etablere en fælles køkkenhave. Mira Illeris og Esben Schultz fra Svanholm giver deres bud på etablering af en fælles bæredygtig køkkenhave kl. 14.00.

Og i stedet for at bakse med selv at få plads til det hele, kan beboerne bygge en fælles kartoffelkule – eller jordkælder som svenskerne kalder det – til at holde sommerens frugter og grøntsager friske så længe som muligt.

”Vi kan udnytte vores råvarer endnu bedre her i 2013. Det er godt for pengepungen og godt for miljøet,” siger Charlotte Engelbrecht.

4. AFGRØDER

- Vi vil forsøge at plante energiafgrøder på et areal og lade dette forsøg være basis for udregninger omkring rentabiliteten ved beplantning af energiafgrøder på f.eks. lejede arealer (Kommunens arealer, som udlejes til private) eller tomme grunde m.m.
- Kan der med fordel plantes/høstes eller genbruges affald, så det bliver rentabel med biomasse til fjernvarmen? Svaret indgår i projektet i 2015.

5. SERVICE

I 2015 vil Landdistriktsudvalget have fokus på de lokale mødesteder, som skal udbygges til små borgerserviceenheder, så lokale i landsbyerne ikke skal køre til eksempelvis Sønderborg for at få service – dermed besparelser på transporten. Disse lokale mødesteder skal følgende være mulig:

- Modtagelses og afsendingssted for pakkepost ved internet handel
- Mødested for fællesskaber på tværs af generationer
- Kommunal service via f.eks. Skype – borgernær service
- Netcafé, læringsmiljø for digital service
- Rugekasse for iværksætteri på landet / i lokalsamfundet
- ”Matchmakingzoner”

6. SYNLIGGØRELSE

www.voresenergiby.dk samler op på erfaringer og deler viden med borgerne i Esbjerg, Svendborg og Sønderborg.

Som en del af synliggørelsen, er udpeget frivillige energi-ambassadører i begge landsbyer:

Energi-ambassadører i Dynt-Skelde-Gammelgab:

Børge og Nora Hansen, Ivar Dall samt Rudi Cagnelli, Skelde

Frede Tychsen og Torben Nielsen, Gammelgab

Bent Have og Marianne Tychsen, Dynt

Landsby-kontakter på Kær Halvø:

Jørgen Wilkenskjeldt

Svend Aage Voss

KONTAKT

Connie M. Skovbjerg,
projektordinator,
cskb@sonderborg.dk,
mobil: 2889 8021